

TITULO SUPERIOR EN CONSERVACIÓN E RESTAURACIÓN DE BENS CULTURAIS

Escola Superior de Conservación e Restauración de BBCC de Galicia

Debuxo e cor

Departamento: Tecnoloxía e procedementos dos Bens Culturais

Formación básica	Curso: 1º	Anual	7 ECTS
-------------------------	------------------	--------------	---------------

Teórico-práctica

Profesora: Carmen Lage Veloso

carmenlage@edu.xunta.gal

Horario: 4 horas semanais

DESCRICIÓN DA MATERIA

Debuxo artístico e técnico: conceptos e técnicas relativas á representación gráfico-plástica dos obxectos, formas, calidades materiais e composicións bidimensionais e tridimensionais. Representación da luz e dos parámetros cromáticos. Sistemas de representación espacial.

COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

T1	Organizar e planificar o traballo de forma eficiente e motivadora.
T2	Recoller información significativa, analizala, sintetizala e xestionala adecuadamente.
T3	Solucionar problemas e tomar decisións que respondan aos obxectivos do traballo que se realiza.
T4	Utilizar eficientemente as tecnoloxías da información e a comunicación.
T6	Realizar autocriticá cara ao propio desempeño profesional e interpersoal.
T7	Utilizar as habilidades comunicativas e a crítica construtiva no traballo en equipo.
T9	Integrarse adecuadamente en equipos multidisciplinares e en contextos culturais diversos.
T11	Desenvolver na práctica laboral unha ética profesional baseada na apreciación e sensibilidade estética, medioambiental e cara a diversidade.
T12	Adaptarse, en condicións de competitividade aos cambios culturais, sociais e artísticos e aos avances que se producen no ámbito profesional e seleccionar as canles adecuadas de formación continuada.
T13	Buscar a excelencia e a calidade na súa actividade profesional.
T14	Dominar a metodoloxía de investigación na xeración de proxectos, ideas e solucións viables.

COMPETENCIAS XERAIS DA TITULACIÓN

X1	Contextualizar o ben cultural, entendendo o seu significado como testemuña documental para o seu respecto e transmisión.
X8	Desenvolver habilidades, destrezas e sensibilidades para aplicar e realizar os tratamentos de conservación e restauración

CURSO ACADÉMICO 2023-2024

X11	Acabar a capacidade de colaborar e traballar en equipo con outros profesionais, establecendo os mecanismos axeitados de comprensión e diálogo interdisciplinario.
X15	Coñecer os riscos laborais e as medidas e normas de seguridade e saúde, e a súa aplicación para o restaurador, os bens culturais e o medio.
X18	Documentar calquera dato derivado do estudo e proceso dos tratamentos de conservación e restauración que contribúa a facilitar a comprensión e coñecemento do ben cultural.
X19	Coñecer e aplicar os recursos de investigación: metodoloxía científica, fontes documentais e historiográficas, análise, interpretación e síntese de resultados.
X20	Ter a capacidade para obter, presentar e difundir información sobre os bens culturais e a metodoloxía dos procesos de conservación-restauración.

COMPETENCIAS ESPECÍFICAS DA MATERIA

Comprender e aplicar a teoría da cor. Física, síntese, métricas, dimensións, leis e interacción da cor.

Adquirir a capacidade de manexo dos parámetros da cor.

Coñecer os valores expresivos, simbólicos e codificados da cor.

Analizar a cor empregando unha linguaxe obxectiva

Adquirir a capacidade de manexo dos elementos básicos do debuxo.

Comprender e aplicar a potencialidade descriptiva e expresiva dos diferentes tipos de debuxo.

Coñecer os conceptos e técnicas relativas a representación gráfico-plástica das formas e as súas calidades materiais.

Establecer relacions con ámbito pictórico a través actividades complementarias como visitas de artistas, visitas a talleres, charlas, exposicions, etc

Adquirir a capacidade de coñecemento dos conceptos básicos do debuxo.

Adquirir a capacidade de manexo da proporción e a composición.

Coñecer os diferentes sistemas de representación e a súa normativa.

Coñecer os diferentes sistemas de representación técnica e a súa normativa.

Presentar axeitadamente os traballos e cumplir os prazos establecidos.

UNIDADES DIDÁCTICAS

Unidades	Actividades	% da materia
U.D.1. Luz e cor. - O espectro electromagnético e cromático. A cor como fenómeno físico e perceptivo.	Realización dos exercicios prácticos incluídos no libro <i>A interacción da cor</i> de Josef Albers	20%

<ul style="list-style-type: none"> - A teoría da cor. Mestura aditiva e sustractiva. Dimensións fundamentais da cor: saturación, ton, valor. Harmonía cromática. Afinidade e contraste - Interacción da cor. Contraste simultáneo. - Valores expresivos, simbólicos e codificados da cor - Introdución á reproducción de cores. Mesturas e principios armónicos. Cor local, tonal, atmosférica, reflexos. Cores quebradas - A realidade e a súa representación. A cor e a representación do espazo plástico e do espazo natural. Perspectiva atmosférica. 		
<p>U.D.2. Pigmentos.</p> <p>–Materiais e procedementos pictóricos. Soportes, pigmentos, aglutinantes, diluíntes e ferramentas para pintar. Composición e organización plástica da obra pictórica. Criterios formais e de harmonización na composición pictórica.</p>	Traballo de investigación	10%
<p>U.D.3. Conceptos básicos da percepción e do debuxo como ferramenta do proxecto .</p> <p>O debuxo no proceso proxectual. Útiles, bosquexos, documentación, diarios gráficos, cadernos de bosquexos, obra final</p>	Apuntes do natural, bosquexo e obra final	10%
<p>U.D.4. Linguaxes de representación gráfica: miméticos, descriptivos, científicos, figurativos, expresivos, comunicativos e abstractos.</p> <p>Interdisciplinariedade do debuxo</p>	Debuxo científico Debuxo expresivo	10%
<p>U.D.5. Introdución ao debuxo académico.</p> <p>Encaixe, encadre, composición, proporción.</p>	Exercicios	20%
<p>U.D.6. O tratamento do claro-escuro. Composición bidimensional. Encaixe tonal</p>	Exercicios	20%
<p>U.D.7. Fundamentos do sistema diédrico.</p>	Exercicios	5%
<p>U.D.8. Fundamentos do sistema de planos acoutados.</p>	Exercicios	5%
<p>U.D.9. Fundamentos do sistema axonométrico.</p>	Exercicios	5%
<p>U.D.10. Fundamentos do sistema cónico.</p>	Exercicios	5%

PLANIFICACIÓN DOCENTE			
Metodoloxías	Horas aula	Horas fóra	Total
Actividades introductorias	1	0	1
Sesión magistral	48	0	48
Resolución de problemas ou exercicios	20	20	40
Prácticas	75	0	75
Traballo autónomo	0	11	11
Total	144	31	175

METODOLOXÍA DOCENTE	
Metodología	Descripción
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a presentar a materia e tomar contacto co alumnado
Sesión magistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudiante.
Resolución de problemas ou exercicios.	Actividade na que se formulais problemas e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios de forma autónoma.
Prácticas	Actividades de aplicación dos coñecementos a propostas concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedementais. Desenvólvense en espazos especiais con dotación especializada (aula de debuxo).

SISTEMAS DE AVALIACIÓN		
Método	Criterios	% avaliación
Traballos e resolución de problemas e exercicios.	<ul style="list-style-type: none"> - Demostrar a asimilación e aplicación dos coñecementos adquiridos utilizando adecuadamente a metodología e os diferentes materiais e técnicas de debuxo na representación gráfica das formas, ideas e conceptos. - Calidade e rigor técnico na presentación dos traballos. - Puntualidade e pulcritude na entrega dos traballos. 	80%

	<ul style="list-style-type: none"> - Corrección no debuxo a partir do natural, asimilando os conceptos de encaixe, encadrado e proporción. - Utilización adecuada da terminoloxía específica da linguaxe visual e plástica. - Analizar a cor cunha linguaxe obxectiva. - Corrección na representación en perspectiva do espazo. - Desenvolvemento de habilidades perceptivas aplicadas á representación do claroscuro. - Amosar unha actitude responsable e autocítica cara o desempeño do traballo. - Desenvolver a sensibilidade e o criterio estético. 	
Observación sistemática a través do seguimiento do traballo na aula-taller	Participación na clase baseada en argumentos motivados, diferenciando a opinión persoal do xuizo crítico. Interese. Capacidade de organización.	20%
Total		100 %

OUTROS COMENTARIOS A AVALIACIÓN E MEDIDAS DE RECUPERACIÓN

SISTEMAS DE AVALIACIÓN E CUALIFICACIÓN ORDINARIA E EXTRAORDINARIA

A. Avaliación Ordinaria

- Exercicios propostos e realizados na aula – 100%
- Exercicio teórico-práctico - 20% (en caso de non acadar nota media de 5 nas UD)

B. Avaliación Extraordinaria

- Exercicio/os práctico/os onde se avalían determinados contidos da disciplina - 80%
- Exercicio/os teórico/os onde se avalían determinados contidos da disciplina - 20%

Todos os estudiantes terán dereito a dúas convocatorias: ordinaria e extraordinaria. As datas de realización serán sinaladas pola Escola no calendario oficial do curso que se poderá consultar na páxina en rede.

Para aqueles estudantes que non asisten regularmente ás clases, a cualificación das probas escritas (teóricas ou prácticas) da convocatoria ordinaria será o 100% da nota final da disciplina.

ATENCIÓN PERSONALIZADA

Ofrecerase atención personalizada ao alumnado durante todo o curso a través de titorías presenciais e a través do correo electrónico.

Utilizarase a plataforma MOODLE para proporcionar ao alumnado os exercicios a desenvolver e os textos e a bibliografía en pdf imprescindible (seleccionada entre a bibliografía básica ou equivalente) para un correcto seguimento da materia.

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA

ALBERS, J. *La interacción del color*. Alianza Forma 2010, p.161

BALL, P. *La invención del color*. Philip Turner 2003, p. 460.

BARCSAY, J. *Anatomía artística del cuerpo humano*. IDEA BOOKS. 1996, P.330.

BATCHELOR, D. *Cromofobia*. Editorial Síntesis 2001, p. 156.

BERGER, J. *Modos de ver*. GG. 2005, p.177.

CHIJIWA, H. *Combinar el color*. Hideaki. BLUME. 1999, p.142.

DÍAZ PADILLA, R. *El dibujo del natural en la época de la postacademia*. AKAL. Bellas Artes. 2007, p.326.

DOERNER, M. *Los materiales de la pintura y su empleo en el arte*. Reverté. Barcelona, 1989

EDWARDS, B. *El color*. Urano 2011, p. 204

EDWARDS, B. *Nuevo aprender a dibujar con el lado derecho del cerebro*. URANO. 2008, p.318.

GÓMEZ DE MOLINA, J. JOSÉ (Coord.) *Las lecciones de dibujo*. CÁTEDRA. 2006, p.618

GÓMEZ DE MOLINA, J. JOSÉ; CABEZAS, L.; BORDES, J. *El manual de dibujo. Estrategias de su enseñanza en el siglo XX*. CÁTEDRA. 2005, p. 654.

GÓMEZ DE MOLINA, J. JOSÉ; CABEZAS, L.; BORDES, J. *Los nombres del dibujo*. CÁTEDRA. 2005, p. 576.

GONZÁLEZ CAUSANTE, J. M.; CUEVAS RIAÑO, M. M.; FDEZ. QUESADA, B. *Introducción al color*. AKAL. Bellas Artes.

IZQUIERDO ASENSI, F. *Ejercicios de geometría descriptiva*. CARRASCO. 2005, p.383.

IZQUIERDO ASENSI, F. *Geometría descriptiva*. CARRASCO. 2005.

LAMBERT , S. *El dibujo. Técnica y Utilidad, Una introducción a la percepción del dibujo*. Hermann Blume.

Madrid, 1985.

MAYER, R. *Materiales y técnicas del arte*. Ed Blume, 1999.

MICKLEWRIGHT, K. Dibujo. *Perfeccionar el lenguaje de la expresión visual*. BLUME. 2005, p.168.

MOREAUX;A. *Anatomía artística del hombre*. Ed Norma. Madrid, 1981

NAVARRO DE ZUVILLAGA, J. *Forma y representación. Un análisis geométrico*. AKAL. Bellas Artes. 2008, p. 255.

PARRAMÓN, J.M. *Teoría y práctica del color*. PARRAMÓN. 1988, p.111.

PAWLICK, J. *Teoría del color*. Paidos Estética 2007, p. 154.

SMITH, Ray. *El manual del artista*, H. Blume Ediciones, Madrid, 1990

TORNSQUIST, J. *Color y luz. Teoría y práctica*. Ed G. Gili. Barcelona, 2008.

TORREANO, J. *Dibujar lo que vemos. La percepción de la Gestalt aplicada al Dibujo..* BLUME. 2008, p. 176.

VARICHON, A. *Colores*. GG. 2009, p.288. C

WILSON, B; HURWITZ, A; WILSON, M. *La enseñanza del dibujo a partir del arte*. PAIDOS. Arte y Educación. 2004, p.210.

WONG, W. *Principios del diseño en color*. Ed. G. Gili, 2008 (Fig 110-115)

Recursos online

<https://www.artehistoria.jcyl.es/v2/obras/>

<https://www.coronado-bellasartes.com>

<https://enviarte.wordpress.com/>

<https://www.manualidadesybellaartes.com/auxiliares.html>

<https://www.museoreinasofia.es/autores>

<https://www.museothyssen.org/thyssen/artistas>

https://www.pelikan.com/pulse/Pulsar/es_ES.CMS.displayCMS.7813./bienvenido-a-pelikan
<https://www.porticolibrerias.es/arte.htm>

<https://www.talens.com/>

<https://www.winsornewton.com/?gclid=CPXdqafSwqkCFcIMfAodfCxqOQ>

OBSERVACIÓNS

- A biblioteca da Escola conta con material bibliográfico específico sobre os contidos da materia, e con parte da bibliografía recomendada.

- Durante o curso proporcionaráselle ao alumnado material bibliográfico específico. No caso de interrupción da presencialidade o devandito material servirá de guía para o seguimento da materia. A plataforma MOODLE, o correo electrónico e o sistema WEBEX para a realización das clases *on line* serán os instrumentos emplegados neste suposto.
- Nas primeiras semanas do presente curso e sempre que a climatoloxía o permita, fomentaranse as sesións de debuxo ao aire libre.